

עין משפט
נר מצוה

גב א מיי פיה מהל'
מאכלות אסורות הל'
טו טושע ייד סי יג
טשיף ג:

גב ב ג מיי פיו שם הל'
ג סמג לאוין קלו
טושע ייד סי סד סעף
ג:

גד ד ה מיי פיו שם הל'
ט טושע ייד שם וסי
טו סעף ה:

גה ו מיי שם הל' ד:
גו ז מיי פייצ מהלכות
בכורים הל' ט ועיין
בהמה מ"ש טושע ייד
סי שם סעף ד וע"ש:

תורה אור השלם

1. **שְׁה תמינ' וְכִר בִּן שָׁנָה יִהְיֶה לָכֶם מִן הַבְּקָשִׁים וּמִן הַדְּעוּיִם תִּתְּחַר:**

שמות יב ה

2. **וְכָל פֶּטֶר חֲמֵר תִּפְדֶּה בִּשְׁה וְאִם לֹא תִפְדֶּה וְעִרְפוּ וְכָל בְּכוֹר אֶדָם בְּבֶן־הַתְּפִלָּה:**

שמות יג יג

שיטה מקובצת

א] לכולה כי הכא ואבב שטפא: **ג**] לקנותנות דשרי ופריך והא פליג רי"מ: **ג**] כיון דפליגי נמי בחלב כליות:

רבינו גרשום

לא הילכו בו אלא על עסקי שחיטה כו'. כלומר ר' מאיר דמחייב בשחיטה לא חושבו בהמה על הכל דלא חשבו בהמה אלא לענין שחיטה למעוטי חלבו וגידו דאין אסור: נהוג בשליל. כלומר גיד הנשה נהוג בשליל: וחלף ר"מ לשיטתו. כלומר דר"מ חושבו כבהמה מעליא ור' יהודה אין חושבו כבהמה מעליא ואין טעון שחיטה: גוסמו עם השופי. כלומר

וחתכו למעלה ואין לחקור אחר השומן: שופי טלפא: רובעו וחורש בו. כלומר דכתיב בהתחף לא תרביע כלאיסא ואינו חשוב בהמה לענין הרבעה וחורש בו דאינו חייב משום כלאים דחרישה דאינו חשוב בהמה דמנא לן דמחייב אכלאים דחרישה [נכתוב] לא תחרוש בשור ובחמור יחדו (ואינו) [ובן פקועה אינו] חשוב שור דמי כבשרא בעלמא: איתיביה ר' יוחנן לירש לקיש קורעו ומוציא את דמו כו'. והא הכא לענין מצא בה בן ט' מת דלכ"ע מותר בשחיטת אמו ואעפ"כ דמו אסור ולענין בן ט' חי נמי אע"ג דלרבנן מותר בשחיטת אמו דאינו חשוב בהמה וחלבו מותר ואעפ"כ דמו אסור: אמר ר' זירא לומר שאין ענוש כרת. כלומר דאי אף לירש לקיש אף לדברי המתיר בחלבו אסור בדמו מדרבנן והאי דאמר מותר בדמו. כלומר שאין ענוש כרת: למאן קאמרין לר"י. כלומר מי הוא דמתיר בחלבו ר' יהודה ולדבריו אמרת אין ענוש כרת. לא האלא

דם התמצית דם זה צללאת דדמא דם שבא לבסוף שאינו דם גמור: כל היכא דלא מיחייב אדם הנפש. כלומר לא מיחייב משום דם התמצית: מהו לפדות בבן פקועה. אי נשחטה אמו ומצאו בן ט' חי וחלף וגדל בעדר מהו לפדות בו פטר חמור: אפי' כל מילי נמי. כלומר אפי' בן פקועה: מהו למנות בו ראשון ושני. דאי אמו תחלה לטומאה מי אמרי' שליל שני אי לא דאמרי' עובר ירך אמו הוא. היינו דאיתכשר בדמא דאימיה והוי העובר נבלה ואמו מגע נבלה: בשחיטה. יבשתא: ובר"ש. כלומר דס"ל שחיטה מכשרתו ולא דם: עבר בנהר. כלומר בן פקועה:

ער:

חֲלָבֹו דמאי. בקונטרס לא גרים ליה דפשיטא דבשליל איירי ולא גרסינן אלא חלבו דגיד דלא איירי צצהמה אלא בשליל ור"ת אומר שיש ליישצ הגירסא וה"פ חלבו דמאי אילימא חלבו דשליל כלומר דגוף דשליל כגון חלב הכליות ושעל הקרצ ואמת לאפוקי מחלב

דגיד דשליל והא מיפלג פליגי דשרי ר' יהודה חלבו וגיד דשליל של בן ט' אלא חלבו דגיד דלא פליג ר"מ אלא לענין שחיטה אכל חלבו דגידו שרי והא דקאמר לעיל למעוטי חלבו וגידו כלומר היינו חלבו דגידו חי נמי וגידו נקט לקנותנות דשרי ם הא פליג ר"מ ואסר אפי' חלב דגיד וקנותנות דשליל מדקמני כל מקום שהוא משמע אפילו דשליל וקמני חותף שומנו מעיקרו וגם מחטט אחריו משמע דאסר אפילו קנותנות וכי קאמר חלבו דגיד הוה מנ"י למיפך מ"מ אמאי נקט רבי אושעיא אלא על עסקי שחיטה בלגד כיון דפליג ם נמי בחלב כליות ודקרב (ט) וגיד דשליל אלא דעדיפא פריך דבחלב גיד נמי פליגי ומהאי טעמא נמי לא קאמר למעוטי דמו דהוי לכ"ע ככרת משום דאלא על עסקי שחיטה קאמר ואכתי תקשה לן הא פליגי נמי בחלבו וגידו ולכן הולץ' לומר דאלא על עסקי אכילה בלגד אתמר והא דפליגי צאותו ואם בנו ככלל אכילה הוּא: **לְמַעוּטֵי** רובעו. דס"ד דגרע מצמהה מפרכסת דחייב רובע כדאמרין ב' ה'טור והרמב"ם (לקמן דף קסא): אי נמי התם הני מילי כגון ישראל צטמאה ועודז כוכזי' צטהורה אכל הכא דנשחיטה זו משתריא צאכילה סלקא דעתך ללא מחייב: **דגמיר** שה שה מפסח. פירש בקונטרס דפסח פסול משום יוצא דופן ואי אפשר לומר כן דא"כ לר"מ היץ' פודין צו דלמר לעיל דאלינא דר"מ שה מעליא הוא ופודין צו אלא מיפסיל מטעם שחטה ודאין פודין צשחטה כדלמר צפ"ק דצבורות (דף יב.):

מאי

מטהרתו מאי כיון דאמרי שחיטת אמו מטהרתו כבשרא בדיקולא הוא או דילמא כיון דרהיט ואזיל ורהיט ואתי שה קרינא ביה מר זוטרא אמר אין פודין ורב **אשי** אמר **י'פודין** א"ל רב **אשי** למר זוטרא מאי דעתך דגמרת **י'שה** **י'שה** **מפסחים** **י'אי** מה להלן זכר תמים וכן שנה אף כאן זכר תמים וכן שנה תפדה תפדה ריבה אי תפדה תפדה ריבה אפילו כל מיילי נמי אם בן שה שה מאי אהני לך איבעיא להו מהו למנות בו ראשון ושני ר' יוחנן אמר מונין בו ראשון ושני רבי שמעון בן לקיש אומר אין מונין בו ראשון ושני געשה כאגוז המתקשקש בקליפתו איתיביה ר"ש בן לקיש לרבי יוחנן ם הבשר מגע נבלה דברי ר"מ וחכ"א מגע טרפה שחומה בשלמא לדידי דאמינא חד גופא הוא היינו דאיתכשר בדמא דאמיה א] אלא לדידך במאי איתכשר א"ל בשחיטה ם ובר"ש איתיביה רבי יוחנן לר"ש בן לקיש עבר בנהר הוכשר הלך לבית הקברות נטמא בשלמא לדידי דאמינא תרי גופי נינהו משום הכי הוכשר אין לא הוכשר לא אלא לדידך דאמרת חד גופא הוא הא איתכשר בדמא דאמיה בשחיטה

דגמר שה שה מפסחים. ופסח צנן פקועה פסול דקיימא לן (לעיל דף נח.): בקדשים כי יולד [ויקרא כג] פרט ליוצא דופן: **כל מילי**. כגון בן פקועה: **מאי אהני ליה**. ומסתברא דהאי ממעט דכזישרא דזיקולא הוא וכי מרבי צעל מוס וגקצה קא מרבי: **איבעיא להו**. נטמאה צמהה שחטה מהו למנותה ראשון וצן ט' חי צצצטנה שני: **מונין**. דתרי גופי נינהו: **אין מונין**. אלא איהו נמי הוי ראשון דנעשה כאגוז המתקשקש בקליפתו שהצמהה שומר שלו: **הנצר מגע נבלה**. צשר העובר שהיה מחובר לאבר היוצא: **בדמא דאמיה**. דכיון שהוכשר צית השחיטה צדס הוכשרה (ט) וכו': **צמאי איפכשר**. צשר העובר שיקבל טומאה מאבר: **צשחיטה**. כיון שהוא נימר צשחיטה הוכשר צה לעומאה ובר"ש דלמר שחיטה מכשרת ולא דם צפ"צ (לעיל דף לג.): **עצר בנהר**. צן ט' חי שנמצא צשחטה וגדל: **צשחיטה**

בהמה המקשה פרק רביעי חולין

ר"ש **שוזרי**. צגמרא [ע"ה]: פריך היינו תנא קמא: **קרעה**. לצהמה צלא שחיטה: **גב' לא הילכו צו**. בשליל זה להקל: **אלא על עסקי שחיטה בלגד**. אכל לשאר דבריו מודו רצנן דצהמה מעלייתא היא: **למעוטי חלבו וגידו**. דכיון דמלאוהו חי חדשים ואזירא גרמי לאסור

חלבו וגידו: **חלבו דמאי**. אע"פ שהוא צכל הספרים אמת הדבר שהוא צצוש ולא ים חכם אשר יושיצנו על כנו דהיכי צעי חלבו דמאי והא ודאי ליכא לאוקומי מילמיה אלא אשליל צצן ט' חי דהא עליה קאי אלא צפרק דגיד הנשהי) גרסינן לה לכולה כי אואה ואגב שיטפא דגירסא אישחצשו צה למיגרס' הכא. והכי גרסינן והא מיפלג פליגי דמניא כו' וא"ר אלעזר א"ר אושעיא מחלוקת כו' עד ור' יהודה לשיטתו אלא חי אתמר כו' ולא גרסינן צהאי פירקא אלא חלבו דגיד אכל צפ' גיד הנשה גרסינן לה. והכי פירושו והא מיפלג פליגי צין צחלב צין צגיד דמניא גיד הנשה נוהג צשליל וחלצו של שליל אסור וכדמפרש צצן ט' חי דקסצר חדשים ואזירא גרמי ואע"פ ששחטה אמו והואזיראו: והלך ר"מ לשיטתו. דמשוי ליה צמהה לענין שחיטה: **מעיקרו**. אפי' הנצלע ונשרש צצשרה: **גוממו עם השופי**. כלומר חותכו צצוה לשופי ונטול את הגצוה מן השופי דדמי לגיד ואסור מדרצנן אכל שרשין של חלבו מותרין: **לא הילכו צו**. חכמים צשליל צהיתר זה דלא משוי ליה צמהה: **אלא על עסקי אכילה**. לאוכלו

צלא שחיטה ולאכול חלבו וגידו: **למעוטי רוצעו וחורש צו**. ככלאים צצור וחמור רודאי לוקה: **בחלבו**. של שליל: **קורעו ומוציא את דמו**. אלאמא אפילו צן ח' דלכילי עלמא חלבו מותר קמני מתניי קורעו: **לומר שאין ענוש כרת**. האי מתיר צדמו דקאמר לאו היתר לכתמלה: **למאן קאמרין**. מי הוא המתיר חלבו: **לרבי יהודה**. דקתמני לעיל וחלבו מותר ולר' יהודה אלאאי אין ענוש כרת על דמו דלא גרע מדם התמצית דלאו דם הנפש הוא וקמחייב עליה ר' יהודה כרת: **צאורה**. צפ"ק דכריתות) מפרש ה' לאוין כתיצי צדס: **צכרס**. דנפקא ליה מריצויא דכל דס"ט: **אית ליה לר' יהודה דס וכל דס**. כלומר כיון דר' יהודה לדס התמצית מריצוי' דין דס ליוף אקושי מקיש כל דס לדס ענמו: **כל היכא דמחייב אדם**. מחייב אכל דס והיכא דלא מחייב אעיקר דם כגון שליל שאין צו דם הנפש לא מחייב על דס איצירוי: **לפדום**. פטר חמור: **צנן פקועה**. ב] צשה ט' חי הנחמצא צצהמה שנשחטה ובפחות משווייו קמיצעיא ליה דאי צשווייו קיימא לן צצבורות (דף יב). דלפילו צצצסקי מפרקינן: **כצשרא בדיקולא הוא**. ותנן צצבורות (דף יב). אין פודין צשחטה:

דגמר שה שה מפסחים. ופסח צנן פקועה פסול דקיימא לן (לעיל דף נח.): בקדשים כי יולד [ויקרא כג] פרט ליוצא דופן: **כל מילי**. כגון בן פקועה: **מאי אהני ליה**. ומסתברא דהאי ממעט דכזישרא דזיקולא הוא וכי מרבי צעל מוס וגקצה קא מרבי: **איבעיא להו**. נטמאה צמהה שחטה מהו למנותה ראשון וצן ט' חי צצצטנה שני: **מונין**. דתרי גופי נינהו: **אין מונין**. אלא איהו נמי הוי ראשון דנעשה כאגוז המתקשקש בקליפתו שהצמהה שומר שלו: **הנצר מגע נבלה**. צשר העובר שהיה מחובר לאבר היוצא: **בדמא דאמיה**. דכיון שהוכשר צית השחיטה צדס הוכשרה (ט) וכו': **צמאי איפכשר**. צשר העובר שיקבל טומאה מאבר: **צשחיטה**. כיון שהוא נימר צשחיטה הוכשר צה לעומאה ובר"ש דלמר שחיטה מכשרת ולא דם צפ"צ (לעיל דף לג.): **עצר בנהר**. צן ט' חי שנמצא צשחטה וגדל: **צשחיטה**

דם התמצית דם זה צללאת דדמא דם שבא לבסוף שאינו דם גמור: כל היכא דלא מיחייב אדם הנפש. כלומר לא מיחייב משום דם התמצית: מהו לפדות בבן פקועה. אי נשחטה אמו ומצאו בן ט' חי וחלף וגדל בעדר מהו לפדות בו פטר חמור: אפי' כל מילי נמי. כלומר אפי' בן פקועה: מהו למנות בו ראשון ושני. דאי אמו תחלה לטומאה מי אמרי' שליל שני אי לא דאמרי' עובר ירך אמו הוא. היינו דאיתכשר בדמא דאימיה והוי העובר נבלה ואמו מגע נבלה: בשחיטה. יבשתא: ובר"ש. כלומר דס"ל שחיטה מכשרתו ולא דם: עבר בנהר. כלומר בן פקועה:

מסורת הש"ס

א] [מנחות ל:]. **ג**] לקמן צב: [תוספתא פ"ו ה"א לעיל ס"ט:]. **ג**] לקמן צב: **ד**] כריתות ד: פסחים סה. [תוספתא כריתות פ"ב ה"י"צ זכוס לה:]. **ה**] בבורות יב, ו] [יומא מט: [ושם איתא] [ו"ל] חי מה להלן תמים זכר צן שנה **ו**] [שמות יב:]. **ו**] [לעיל ע"ב]. **ח**] [לעיל לג:]. **ט**] [לקמן צב:]. **י**] [דף ד:]. **י**] [ויקרא יז, ו] [ז"ל צן חי ועי' בבורות ט:]. **מ**] ז"ל וגיד, **ו**] עיין דמ"ל ורש"א ור"מ ועיין יומא דף מט.,

הגהות הב"ח

א] גבי דר"מ לא מצינן לך דכיון דלמר בן ט' חי טעון שחיטה: **ב**] רש"י ד"ה צדמא וכו' הוכשרה כולה הס"ד:

הגהות מהר"ב

רנשבורג

א] גבי אלא לדידך מנאי אתכשר. ר"צ ע"י צצצל המאור: **ב**] רש"י ד"ה צצן פקועה צצה צן ט' חי. ממתק צן ט' חי. וי"צ צן חי' **י**] כ"ל צצהמה דקה יולדת לה' חדשים דליתא צפ"ק דצבורות:

מוסף רש"י

דם התמצית. של חולין ועל קדשים. באזהרה. צלאו ולא כרת, דלמיצ נפש כל צשר דמו צנפשו הוא וגו' עד כל אולויז יכרת, ילא דם התמצית שאינו דם הנפש, וצמסכת כריתות מפרש טעמא חמשה לאין מחק צן ט' חי. ומימיר חד לדס התמצית [פסחים סה:]. כבשרא בדיקולא הוא. נבלה. צשר העובר מגע אבר מן הסי שהוא מעמא צנבלה. צהשור והרובע (קכט:). אי נמי אס מלא עובר מת נבלה גמורה הוי האבר מאחר שלא טהרתו שחיטת אמו [לעיר ע"ב]. ובעי"ז לעיר סח:). מגע טרפה שחורטה. שאבר היולא עדיין הוא מחובר צבעת שחיטה, אע"פ שאין שחיטה מתרתה צאכילה מטהרתה מיד נבלה. כטריפה ששחיטתה מטהרתה, וטעמיהו מפרש צמתר, ומפרש צצירקין (עג). כטריפה שחטה מאי מגע שיץ למימר צה ומפרש שטרפה שחטה מטמאה את המוקדשים מדרצנן (לעיל סח: ובעי"ז לעיר ע"ב).

מסורת הש"ס

(א) [מוספתא פ"ד ה"ב], (ב) [נש איתא רבי אומר], (ג) שוקלין פ"ג מ"ח, (ד) [לעיל מב. וט"ז], (ה) [לעיל עד. ו] (דברים יד.), (ו) [ויקרא פרשה יד.], (ז) [ויקרא ג. ט] (נש ו.), (ח) [פי ענין דילוג כך איתא בערוך ערך קרטע], (ט) [ועיי' תוס' כרימות גג: ד"ה טולדות],

גליון הש"ס

גמ' רבא אמר לרבין הבהיר. עי' צ"ק דף מז ע"א תוס' ד"ה מט': בעין משפטא אות ד' מ"י פ"ו מהל' מאכלות אכורות. שם איתא בסיפון דתלכו כחלז חיה:

מוסף רש"י

למ"ד טרפה חיה. לעיל (ט:): אמוי לו והלא הכנה מלקיימות שמי' ושלג שמי' (ע"ל שמי' ט"ז). טרפה אינה חיה. (ע"ל סופה למוי' (ע"ל). ד' סימנין אכשר ביה רחמנא. בלחיה שני הסומנים ששטחו, או של אמוי או של (ע"ל עד.).

רבינו גרשום

בשחיטה יבשתא ודלא כר"ש. כלומר מה דאמרי' עבר בנהר הוכשר ואי לא הוכשר לא נטמא ושחטו דאמוי ולא יצא ממנה דם ולא הוכשר לעובר בדם אמוי ודלא כר"ש דאי כר"ש הא ס"ל אע"ג דלא יצא מאימתי דג צריך הכשר: מאן תנא עבר בנהר הוכשר הלך בבית הקברות ונטמא כו'. כאוכלין דעלמא דלא חשוב חי אלא חשוב כשאר אוכלין דעלמא: דג מאימתי מקבל טומאת אוכלין. דג מקרטע איכא בינייהו דג מפרפר לבי' אין מקבל טומאת אוכלין עד שימותו ולר' עקיבא משעה שאין יכולין להחיות מקבלין טומאת אוכלים: גולדו בדגים סימני טרפה. אחת מיי"ח טרפות מהו שיטמא טומאת אוכלין. אבל דגים דלא נפישא חיותיהו לא ומשעה שגולדו בו סימני טרפה נטמאין טומאת אוכלין: או דלמא אפי' למאן דאמר טרפה אינה חיה. כלומר הני מילי בהמה דגולדו בה סימני טרפה לאו חשובה חיה דאניה ראויה

בהמה המקשה

פרק רביעי

בשחיטה יבשטא. עסקינן שלא ילא ממנה דס שאף אמו לא הוכשרה ולהאי תנא שחיטה בלא דס לא מכשרה ודלא כרבי שמעון: **מאן סנא**.

דמטמי ליה אע"פ שהוא חי: **מטמא טומאס אוכלין**. בן פקועה ואפילו חי אס נגע בטומאה: **ולריך ככשר**. דתרי גופי נינהו. אלמא

בשחיטה יבישתא ודלא כרבי שמעון מאן תנא עבר בנהר הוכשר הלך לבית הקברות נטמא אמר רבי יוחנן רבי יוסי הגלילי היא דתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי יוסי הגלילי מטמא טומאת אוכלים וצריך הכשר ^א וחכמים אומרים אינו מטמא טומאת אוכלין מפני שהוא חי ^ב וכל שהוא חי אינו מטמא טומאת אוכלין ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דאמר רבי יוחנן רבי יוסי הגלילי וב"ש אמרו דבר אחד רבי יוסי הגלילי הא דאמרו ב"ש ^א דתנן דגים מאימתי מקבלין טומאה ב"ש אומרים משיצודו וב"ה אומרים בִּמְשִׁימוֹתוֹ רבי עקיבא אומר משעה שאין יכולין לחיות מאי בינייהו אמר רבי יוחנן דג מקרטע איכא בינייהו בעי רב חסדא גולדו בדגים סימני טרפה מהו תיבעי למ"ד ^א טרפה חיה ותיבעי למ"ד טרפה אינה חיה תיבעי למ"ד טרפה חיה בהמה הוא דנפישא חיותה אבל דגים דלא נפישא חיותיהו לא או דילמא אפי' למ"ד טרפה אינה חיה הני מילי ^א בהמה דייש במינה שחיטה אבל דגים דאין במינן שחיטה (אימא) לא תיקו הטילה נפל רבי יוחנן אמר יחלבו כחלב בהמה ורבי שמעון בן לקיש אמר חלבו כחלב חיה רבי יוחנן אמר חלבו כחלב בהמה אוירא גרים רבי שמעון בן לקיש אמר חלבו כחלב חיה חדשים גרמי איכא דאמרי כל היכא דלא כלו לו חדשיו לא כלום הוא כי פליגי היכא דהושיט ידו למעי בהמה ותלש חלב של בן ט' חי ואכל רבי יוחנן אמר יחלבו כחלב בהמה חדשים גרמי רבי שמעון בן לקיש אמר חלבו כחלב חיה חדשים גרמי ואיירא גרמי איתיביה ר' יוחנן לרבי שמעון בן לקיש ^א ומה חלב ושתי כליות האמורות באשם מוצא מכלל שליל אף כל מוצא מכלל שליל בשלמא לדידי היינו דאיצטרך קרא למעוטי אלא לדיךך אמאי איצטרך אמר ליה מעמא ידי נמי מהכא ואיכא דאמרי איתיביה רבי שמעון בן לקיש לרבי יוחנן מה חלב ושתי כליות האמורות באשם מוצא מכלל שליל אף כל מוצא מכלל שליל בשלמא לדידי משום הכי מיעטיה רחמנא אלא לדיךך ליקרב א"ל מידי דהוה אמחוסר זמן אמר רבי אמי השוחט את הטרפה ומצא בה בן ט' חי לדברי האוסר מתיר לדברי המתיר אוסר רבא אמר ילדברי המתיר נמי מותר ^א ד' סימנין אכשר ביה רחמנא אמר רב חסדא השוחט את הטרפה ומצא בה בן ט' חי טעון

עה.

מאי בינייהו דג מקרטע. לאו צין רבי עקיבא וצ"ה קא צעי דמחלוקתן מפורש צהדיא דלצ"ה דוקא משימותו אלף צין צית שמאי לרבי עקיבא קאמר דתרווייהו מחיים מטמו ומפרש דאיכא בינייהו דג מקרטע פירוש שקופץ ומדלג בחזק דלצית שמאי טמא ולרבי עקיבא טהור כיון דאס זורקו צמים הוא יכול לחיות ומקרטע לשון כח וחיות גדול כמו שהציא צערוך מדלמך צילמדנו צפרשת צהעלותך וכיון שהוא יואל ורואה את הנר מיד הוא מתחיל שמח ועומד ^א ומקרטע לפניו תדוך דלצה (איזב מא) מתרגמינן קדמיה מקרטע:

רבי יוחנן אמר חלבו כחלב בהמה. והא דשרי רבי יהודה לעיל חלבו של בן תשעה חי ה"מ לאחר שחיטה דניתר שחיטת אמו:

מה חלב ושתי בליות. ואס תלמך מאי קלמך צת"כ שהציא צקונטרס יכול לא יהא צעוגש ואזהרה אצל יהא צעמוד והקרב והא ההוא קרא דהחלז אשר על הקרב דממעט מיניה שליל לענין הקרבה כתב וי"ל דהא דקאמר צת"כ ולא חלז שליל לאו משום דלימעט מההוא קרא אלא משום דמשמרי מן כל צדהמה ואין חשוב חלז וצתר הכי קלמך דללמא אע"ג דנפקא לן מכל צדהמה דאינו צעוגש ואזהרה מ"מ הוי צעמוד והקרב: **לדברי המתיר אוסר**. והא דתנן קרעה טעון שחיטה אחיא אפילו לרצרי המתיר דהכא דוקא לרצרי המתיר אסור דמהני שחיטת טרפה לענין טומאה והוי כחלזי שחוט ומו לא מהניא ציה שחיטה אצל התס לא נשחטה אמו כלל וכן הא דלמרינן לעיל (דף עד.) גצי צעיא דהושיט ידו למעי צהמה ושחט צה צן ט' חי מהו או דילמא אפילו לרצנן ד' סימנין אכשר ציה רחמנא לא דמי להא דלסרינן הכא לרצנן משום דהכא כחלזי שחוט כדפרישית ואפילו לרצא דלמך האא ד' סימנין אכשר ציה רחמנא איכא למיבעי לעיל דילמא שאני התס דלא יאל לאויר העולס ואסור אפילו לרבי מאיר וה"ג צין לרבי יוחנן צין לר"ל דפליגי בתלס חלז מצן ט' חי מיתוקמא ההיא צעיא לעיל דלפילו לרבי יוחנן דלמך חדשים גרמי היינו לחלז שמתלס ויאל לאויר העולס וזואין איסור חלז חל עד שזולד כדמוכח

צפ' גיד הנשה (לקמן דף קג.) וצסוף פ' דס שחיטה (כרימות דף גג:) ואפ' לר"ל דלמך חדשים ואוירא גרמי אפשר דצמעי אמו מהני ציה שחיטה כי היכי דמהניא ליה שחיטת אמוס: וליטעמיך

אכשר ביה רחמנא אמר רב חסדא השוחט את הטרפה ומצא בה בן ט' חי טעון **אנא לדיךך**. הא לאו חלז מיקרי ופשיטא דאינו צעמוד והקרב ולמה לי למעוטיה: **טעמא** דידי. דלמינא לאו חלז הוא: **מהכא**. ילפינן ליה דהכא אפקיה רחמנא מכלל חלז דמעטיה מהקרבה ואי לאו דמעטיה הוי אמינא דחלז הוא: **משום הכי מיעטיה**. ללשמעוין דלאו חלז הוא אלף לדיךך דלמרת חלז הוא לענין אכילה אחאי מיעטיה מהקרבה: **מידי דהוה אמחוסר זמן**. דיאל לאויר וכלו חדשיו ודכולי עלמא צהמה הוא ופסליה רחמנא צהקרבה כל צצעה: **לרצרי האוסר**. בן תשעה חי צכשרה עד שיצטטנו: **מסיר**. את זה צאכילה דשחיטתו מטהרתו: **לרצרי המסיר**. בלא שחיטה צשל כשרה: **אוסר**. צשל טרפה דשחיטה ידידה לא מהניא ציה וצשחיטת הטרפה לא מישתרי שריי הוא כלחד מאצריה: **ארצעה סימנין**. היתרא הוא לרבי ציה רחמנא מכל צדהמה תלכלו שאס ראה אוכלו צשחיטת אמו אצל אס לריך הוא לשחיטת עצמו כגון שליל של טרפה שחטנו ומותר שהוא יתיר צצ' מד' סימנין או צושט וקנה שלו או צושט וקנה אל אמו: צין צרצרי אמי וצין צרצב חסדא וצין צתמי רבי חיאל צכולהו גרסינן **ששוחט אס הטרפה** וצמוקפתא דר' חיאל (פ"ד ה"ג) נמאלא כן:

טעון

עין משפט ור מוצא

גא ב ג מיי פ"ב מהל' טומאת אוכלין הל' ו:
נח ד מיי פ"ו מהל' מלכלות אכורות הל' א סמג לאין קה טוש"ע י"ד סי' סד סעיף ב צהגרי"ה:

גכ ה מיי שם הל' ד טוש"ע שם סעיף ג:
ס ו מיי פ"א מלכלות מעשה קרצנות הל' יט:

סא ז מיי פ"ה מלכלות מלכלות אכורות הל' טו ופי"ב מהל' צבות הטומאה הל' ז סמג לאין קלו טוש"ע י"ד סי' יג סעיף ג:

שיטה מקובצת

אל הני מילי בהמה דיש במינה טרפות אבל דגים דאין במינם טרפות אימא לא הויק:
ב מה חלב ושתי כליות. ג"ב עיין תוס' ובחם דף צ"ח ע"א:
ג שאין ת"ל ומה שלמים:
ד ויצא לאויר העולם דאין איסור חלב:

רבינו גרשום (המשך)

לשחיטה וכיון דאניה ראויה לשחיטה חשובה מתה אבל לענין דגים אינו חשובין מתין עד שימותו: מה חלב ושתי כליות האמורין באשם. כלומר דאשם אינו אלא זכר וצתר אין לו שליל אף כל מוצא מכלל שליל דאין ראויין לגבי מוכח אימורין דשליל בשלמא לדידי היינו דאיצטרך קרא למעוטי דחלבו חשוב חלב ואפע"כ אינו ראוי לאימורין. א"ל טעם דידי דלמינא אנא דאין חשבו חלב מהכא דחויקן דמיעטיה קרא לגבוה: מידי דהוה אמחוסר זמן דפסול לגבוה האי נמי פסול: לדברי האוסר מתיר ל"מ דמחמר במתני דאמר בן ט' צריך שחיטה דלא אמרי' עובר ירך אמו הוא הכא נמי לא אמרי' עובר ירך אמו דאין חשוב טרפה. לדברי המתיר בלא שחיטה דאמר עובר ירך אמו הוא הכא נמי אמרי' לענין טרפה עובר ירך אמו ואסר: ד' סימנין אכשר ביה רחמנא. כלומר אי שחט את אמו או כי כשרה מותרת הוא בשחיטתה ואי אמו טרפה ושחיטת אמו אינה ראויה שחיטת (אתי) עצמו מתיר:

מסורת הש"ס

א) לעיל מז: זא.
ב) [בסדרות מהא.], א. [עין פי רבש"ס פרשה חי שרה בפסוק ויבדך הגמלוס],
ד) ב"ב קל: ט"ז לעיל מח: [נה: זא.], ה) [היטו רב אשי הקדמון], ו) [ונערין ערך ערקומא איתא רב אשין], ז) [ז"ל דרבא], ח) [גרבסת הערוך בטרי ברי"ש וע"ש בערך בטרי מ"ש בשם ר"ת], ט) [ז"ל אחר ד"ה וכן], י) עין רש"א, כ) ב"ב"א: כגון.

✠✠✠

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ארבעה. עי לעיל דף ג ע"ב ברש"י ד"ה בעדלא ועליל דף מד ע"א בתוס' ד"ה כתי:

✠✠✠

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה אלו הן וכו' והיכן בלב כח:

✠✠✠

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' אין אורמין בטריפות זו דומה לו שחי. י"ב ע"י לעיל נה ע"ב רש"י ב"ה"ש שהרי חומכה ועי' בתמ' ב"ב דף קל ע"ב תוס' ד"ה שהי ודו"ק: [ב] שם רבה אמר רב אשי. נמתק מלת אשי. וי"ב אשי: [ג] שם רבה בר רב הונא אמר רב אשי. נמתק מלת אשי. וי"ב אשי:

✠✠✠

לעיו רש"י

צינקרו"ן. עצם העקב.

✠✠✠

מוסף רש"י

צומת הגידין. מקום שהגידין צומתין מתחתין ומתהדקין. לשון חומץ צומתו דפסחוס (מ). אשטרייגיא בלע"ז (בעיל נ). ועי' איכה ג (ג). שהרי חותכה מכאן ומתה חותכה מכאן ודחיה. נמתק בשר גרלס למעלה מצומת הגידין ולא נשבר העצם כשרה, נחתכה למטה במקום צומת הגידין אע"פ שנתון מנאן טרפה, כדאמרינן וכן שניטל צומת הגידין, ואע"פ שלא נמתק העצם (לעיל מח): א: חתוך סימנין או גיד ואשרה ומתה, חתוך כל תפחיה ומיה (לעיל נה).

✠✠✠

שיטה מקובצת

א) ואזיל דבארבוכה הנמכרת: [ב] מדיחין מתחיל והיכן כלה כח חיות הגידין:

בהמה המקשה פרק רביעי חולין

במתני' **גרליה**. האחרונים: **ארכובה**. מפרש בגמ': **י** **אומם** הגידין. למעלה מארכובה הוא וסמוך לה והן אותן שלשה חוטין שנוטלין מנקרי הבשר מתלולית העצם שקורין **צינקרוין**: **ו** **כן שניטל**. אפילו לא נחתך העצם: **נשבר העצם**. ולא נחתך: **אם רוצ בשר קיים**.

מפרש בגמרא [ע"ז] רוצ עוזיו ורוצ היקפו: **שחיטתו מטהרמו**. ומותר באכילה ואם לאו אין שחיטתו מטהרתו ואפילו במקום שהבהמה מותרת הוא אכר אסור משום ובשר בשדה טרפה [שמות כב] כדאמרינן (לעיל דף עג:) להביא האכר והבשר המדולדלין: שלשה עצמות צינך. התחתון והוא עצם הנחתך עם הפרסות כשמפשטינן הבהמה ואותה ארכובה נקראת ארכובה הנמכרת עם הראש. ולמעלה הימנה עצם האמצעי וצומת הגידין בתחתיתו סמוך לפרק ארכובה הנמכרת עם הראש. והעליון הוא קולית התחוזה באליה: **גמ'** **למטה**. דקתני מתני' כשרה: **י** **למטה מן הארכובה**. סמוך לה מיד קאמר דלא תימא ארכובה דמתניתין היא ארכובה העליונה שצין הקולית ועצם האמצעי ומאי למטה דקתני כשרה למטה הימנה ומכל עצם האמצעי שבו צומת הגידין קאמר דלמטה ממנו ליכא למימר כשרה דהא אפי' צומת הגידין שהוא בשיפולו של עצם אמצעי קתני מתניתין טרפה וכ"ש בגובהו הא לא אמרינן אלא למטה למטה מן הארכובה סמוך לה קאמר כשרה כדמסיים מילתיה ואזיל אלארכובה הנמכרת עם הראש קאמר: **לא למעלה למעלה מן הארכובה**.

מיד קאמר טרפה דהיינו בצומת הגידין שהוא סמוך לה וכל שכן בגובהו. ולקמן פריך מאי וכן שניטל צומת הגידין והא תנא ליה למעלה מן הארכובה טרפה: **כנגדו**. של אותו מקום דמתני': **בגמל ניכר**. דקסבר רבי אושעיא ארכובה דמתניתין היא ארכובה העליונה ושם בולט עצם צינך הגמל והכי תנא בצרכות (דף מה). דאותה ארכובה ניכרת בגמל דתנן [ש"ס] וכן העגל שאינה

מגעת לערקוס ארכובה הוי מוס לפסול ותני עלה קפץ העליון ולא קפץ התחתון וכנגדו בגמל ניכר: היינו דקסני וכן שניטל. משום דתנא למטה מן הארכובה עליונה כשרה דהיינו נחתך עצם האמצעי אינטרין למיתני וכן שניטל דלע"ג דלס נחתך בגובהו כשרה היכא נחתך בשיפולו במקום צומת הגידין טרפה וכדמתרץ לקמן ואל תתמה שהרי חותכה מכאן ומתה ומתכה מכאן וחיה אלא לדיך דלמרת ארכובה תחתונה למעלה דקתני מתניתין למעלה מיד בסמוך משמע היינו ניטל צומת הגידין: **אמר ליה סנא ארכובה בלא צומת הגידין**. כמו"י נשבר העצם והגידין קיימין ותנא צומת הגידין בלא ארכובה: **והא נחסנו**. לגמרי משמע אלאמא תנא ליה תנא ניטל הצומת ולמה ליה למתדר ולמתנייה והא ליכא למימר תנא רכובה עם צומת הגידין והדר תני צומת הגידין בלא ארכובה דלס כן ניתני ניטל צומת הגידין וכ"ש נחתכו: **לכשר דנפק**. עולא: **אמר**. רב יהודה לנפשיה: **מאי טעמא לא אמרי**. דלמטה דקאמר הוא למטה מן הארכובה ומצומת הגידין ולמעלה דקתני לאו למעלה מיד משמע אלא בגובהו של עצם למעלה מן הצומת והדר תנא וכן שניטל הצומת דלס נחתך בתוך הצומת נמי טרפה: **הדר אמר**. שפיר עבדי דלא אמרי ליה: **ולא אמרי ליה**. בתמיה. וכי לא אמרתי לו טעם הגון רכובה בלא צומת וצומת בלא רכובה ופרכיה מלישנא דמתניתין ואמר לי נחתכו קתני והכא נמי אי הוה אמרי ליה קא הוה דייק נמי לישנא ואומר לי מן הארכובה ולמעלה קתני דמשמע בסמוך והיינו בצומת הגידין: **רב פפא מחני**. דלרב יהודה הכי: **למטה**. דמתניתין לאו למטה מיד קאמר דרכובה דמתניתין ברכובה עליונה מיירי הלכך למטה דידה דהיינו עצם אמצעי וזימנין דטרפה כגון צומת הגידין אלא הכי קאמר למטה מזהות רכובה ומעצם אמצעי כולו דהיינו בעצם התחתון ודאי כשרה: **דהיינו בקולית ודאי** טרפה כל מקום שיחתך: **וכן שניטל צומת הגידין**. ובעצם אמצעי יש מקום שהיא טרפה כגון צומת הגידין ויש מקום שהיא כשרה כגון למעלה מן הצומת ורכובה גופה אחו היא: **כדעולא**. עליונה: ופרכינן ללישנא דעולא ודרב פפא **ומי איכא מידי די מדיא פסיק לה**. למעלה מן הצומת הגידין בעצם אמצעי כשרה: **וכי מחסי פסיק לה**. וכשמשפיל להו לחותכה בצומת טרפה: וכלישנא קמא דרב עבדינן לחומרא ולמעלה מרכובה התחתונה כל מקום שיחתך טרפה וכן ניטל צומת בלא רכובה דלא חזינן דהדר ביה רב ולקמן פסיק הלכתא הכי אפילו בנשבר העצם וכ"ש נחתך לגמרי: **אלו הן צומת הגידין**. מהיכן מתחיל והיכן **א** **ב** **א** כח חיות הגידין: **דאגרמא ולכר**. משיואלאין הגידין מן העצם ומהלכין בבשר שהעצם למעלה מן הפרק ערוס בלא בשר כשתים וג' אכזבעות והגידין אדוקין זו וממקום שמתפרשין ממנו ולמעלה מתחיל וכל זמן שהן צמותין וקשורין השלשה יחד קרי צומת עד מקום שמתפרשטין ומתפללין זה מזה כדמפרש לקמן: **דאגרמא וגזיו**. אין נקראין צומת אלא מקום אדיקתן בעצם ממקום שנאדקין זו עד הפרק: **דעילוי ערקומא**. עצם קטן הוא המחצר את הפרקים ומה שיש מן הגידין ולמעלה הימנו עד מקום שמתפרשטין קרי צומת וכל מקום שיחתכו עם טרפה והאי שיעורא נפיש מכולהו שמתחיל מיד מן הערקוס ולמעלה והוא למטה מסוף העצם האמצעי ואם נחתך צין עצם אמצעי לאותו ערקוס טרפה: **דערקומא גופה**. נחתכו גידין כנגד הערקוס עצמו: **לא סליטו ליה**. דמחמיר טפי: **דפרעי טבחי**. במקום שפותחין הטבחין להפריש הבשר מן העצם כשמנקרין אותו צינקרוין ורוזין ליעול אותן גידין והיינו מעילוי ערקומא. לישנא אחרינא כשמפשטינן הבהמה משם מתחילין לפחות ולהפשיט העור של גרלים אחרונים: **צומסין**. מחוברין יחד ונראין כגיד אחד: **ועד כמה**. ארכו של צומת: **ארכובה בטרי**. ארבע אכזבעות: **צליטי**. קודם שצילעו בתוך הבשר: **אשוני**. קשין: **ריכוי**. לאחר שנכנסין לבשר נעשין רכין:

בהמה המקשה פרק רביעי חולין

א"ר **אדידך מאי** בו'. תימה דלמא סובר כמ"ד צומת הגידין הוי דאגרמא ולכר דהיינו כשיואל מן העצם אכל למעלה מן הארכובה לא מיטרף משום צומת הגידין וי"ל מדפריך ליה עולא מכלל דהוה פשיטא ליה דצומת הגידין הוי דאגרמא ולגזי ועוד דרב יהודה דקאמר בסמוך היכא דפרעי טבחי והיינו דרבא בריה דרבא בר רב הונא דקאמר עילוי ערקומא שהוא עדין יותר: **הכא נמי מן הארכובה ולמעלה קתני**. לעולא נימא דמאי לפרש מן הארכובה ולמטה מיד אף על גב דלא בכל מקום כשרה כמו כנגד צומת הגידין מכל מקום כיון דמיתוסק למטה מיד ולמעלה מיד נימא:

מר

אמר ליה עולא לרב יהודה בשלמא לדידי דאמינא כנגדו בגמל ניכר היינו דקתני וכן שניטל צומת הגידין אלא לדידך מאי וכן שניטל צומת הגידין אמר ליה רכובה בלא צומת הגידים וצומת הגידים בלא רכובה והא נחתכו קתני אישיתיק לבתר דנפק אמר מ"ט לא אמרי ליה למטה למטה מן הארכובה למעלה למעלה מצומת הגידין הדר אמר ולא אמרי ליה נחתכו קתני הכא נמי מן הארכובה ולמעלה קתני רב פפא מתני הכי אמר רב יהודה אמר רב אמר רבי חיאי גלמטה למטה מן הארכובה ומצומת הגידין למעלה למעלה מן הארכובה ומצומת הגידין וכן שניטל צומת הגידין וארכובה גופה כדעולא א"ר אושעיא ומי איכא מידי דאילו מדלי פסיק ליה וחיה מתתי פסיק ליה ומתה אמר רב אשי **ט** **טרפות קא מדמית להדרי א** **אין** **אומרין** בטרפות זו דומה לזו ושהרי חותכה מכאן ומתה חותכה מכאן וחיה ואלו הן צומת הגידין רבה אמר רב **א** **א** **אשי** **דאגרמא** ולכר רבה בר רב הונא אמר רב **א** **אשי** **דאגרמא** ולגזי רבא בריה דרבא בר רב הונא אמר רב **א** **אשי** דעילוי ערקומא יתיב ההוא מרבנן קמיה דר' אבא ויתיב וקאמר דערקומא גופה אמר ליה רבי אבא לא תציתו ליה הכי אמר רב יהודה **יהיבא** דפרעי טבחי והיינו **י** **רבא** בריה דרבא בר רב הונא אמר רב **אסי** אמר רב יהודה אמר שמואל **י** **צומת הגידים** שאמרו מקום שהגידין צומתין ועד כמה **א** **ל** ההוא מדרבנן ורב יעקב שמיה כי הוינן בי רב יהודה אמר לן שמעו מגי מלתא דמגברא רבה שמיע לי ומנו שמואל צומת הגידין שאמרו מקום שהגידין צומתין בו וממקום שצומתין עד מקום שמתפרשטין וכמה אמר **אביי** **א** **ארבעה** **ב** **בטרי** בתורא בדקה מאי אמר **אביי** בלימי הוו צומת הגידים בליעי לא הוו צומת הגידים אשוני הוו צומת הגידים רכיבי לא הוו צומת הגידים אלימי הוו צומת הגידים קטיני לא הוו צומת הגידים חזורי הוו צומת הגידים לא חזורי לא הוו צומת הגידים **מר**

מגעת לערקוס ארכובה הוי מוס לפסול ותני עלה קפץ העליון ולא קפץ התחתון וכנגדו בגמל ניכר: היינו דקסני וכן שניטל. משום דתנא למטה מן הארכובה עליונה כשרה דהיינו נחתך עצם האמצעי אינטרין למיתני וכן שניטל דלע"ג דלס נחתך בגובהו כשרה היכא נחתך בשיפולו במקום צומת הגידין טרפה וכדמתרץ לקמן ואל תתמה שהרי חותכה מכאן ומתה ומתכה מכאן וחיה אלא לדיך דלמרת ארכובה תחתונה למעלה דקתני מתניתין למעלה מיד בסמוך משמע היינו ניטל צומת הגידין: **אמר ליה סנא ארכובה בלא צומת הגידין**. כמו"י נשבר העצם והגידין קיימין ותנא צומת הגידין בלא ארכובה: **והא נחסנו**. לגמרי משמע אלאמא תנא ליה תנא ניטל הצומת ולמה ליה למתדר ולמתנייה והא ליכא למימר תנא רכובה עם צומת הגידין והדר תני צומת הגידין בלא ארכובה דלס כן ניתני ניטל צומת הגידין וכ"ש נחתכו: **לכשר דנפק**. עולא: **אמר**. רב יהודה לנפשיה: **מאי טעמא לא אמרי**. דלמטה דקאמר הוא למטה מן הארכובה ומצומת הגידין ולמעלה דקתני לאו למעלה מיד משמע אלא בגובהו של עצם למעלה מן הצומת והדר תנא וכן שניטל הצומת דלס נחתך בתוך הצומת נמי טרפה: **הדר אמר**. שפיר עבדי דלא אמרי ליה: **ולא אמרי ליה**. בתמיה. וכי לא אמרתי לו טעם הגון רכובה בלא צומת וצומת בלא רכובה ופרכיה מלישנא דמתניתין ואמר לי נחתכו קתני והכא נמי אי הוה אמרי ליה קא הוה דייק נמי לישנא ואומר לי מן הארכובה ולמעלה קתני דמשמע בסמוך והיינו בצומת הגידין: **רב פפא מחני**. דלרב יהודה הכי: **למטה**. דמתניתין לאו למטה מיד קאמר דרכובה דמתניתין ברכובה עליונה מיירי הלכך למטה דידה דהיינו עצם אמצעי וזימנין דטרפה כגון צומת הגידין אלא הכי קאמר למטה מזהות רכובה ומעצם אמצעי כולו דהיינו בעצם התחתון ודאי כשרה: **דהיינו בקולית ודאי** טרפה כל מקום שיחתך: **וכן שניטל צומת הגידין**. ובעצם אמצעי יש מקום שהיא טרפה כגון צומת הגידין ויש מקום שהיא כשרה כגון למעלה מן הצומת ורכובה גופה אחו היא: **כדעולא**. עליונה: ופרכינן ללישנא דעולא ודרב פפא **ומי איכא מידי די מדיא פסיק לה**. למעלה מן הצומת הגידין בעצם אמצעי כשרה: **וכי מחסי פסיק לה**. וכשמשפיל להו לחותכה בצומת טרפה: וכלישנא קמא דרב עבדינן לחומרא ולמעלה מרכובה התחתונה כל מקום שיחתך טרפה וכן ניטל צומת בלא רכובה דלא חזינן דהדר ביה רב ולקמן פסיק הלכתא הכי אפילו בנשבר העצם וכ"ש נחתך לגמרי: **אלו הן צומת הגידין**. מהיכן מתחיל והיכן **א** **ב** **א** כח חיות הגידין: **דאגרמא ולכר**. משיואלאין הגידין מן העצם ומהלכין בבשר שהעצם למעלה מן הפרק ערוס בלא בשר כשתים וג' אכזבעות והגידין אדוקין זו וממקום שמתפרשין ממנו ולמעלה מתחיל וכל זמן שהן צמותין וקשורין השלשה יחד קרי צומת עד מקום שמתפרשטין ומתפללין זה מזה כדמפרש לקמן: **דאגרמא וגזיו**. אין נקראין צומת אלא מקום אדיקתן בעצם ממקום שנאדקין זו עד הפרק: **דעילוי ערקומא**. עצם קטן הוא המחצר את הפרקים ומה שיש מן הגידין ולמעלה הימנו עד מקום שמתפרשטין קרי צומת וכל מקום שיחתכו עם טרפה והאי שיעורא נפיש מכולהו שמתחיל מיד מן הערקוס ולמעלה והוא למטה מסוף העצם האמצעי ואם נחתך צין עצם אמצעי לאותו ערקוס טרפה: **דערקומא גופה**. נחתכו גידין כנגד הערקוס עצמו: **לא סליטו ליה**. דמחמיר טפי: **דפרעי טבחי**. במקום שפותחין הטבחין להפריש הבשר מן העצם כשמנקרין אותו צינקרוין ורוזין ליעול אותן גידין והיינו מעילוי ערקומא. לישנא אחרינא כשמפשטינן הבהמה משם מתחילין לפחות ולהפשיט העור של גרלים אחרונים: **צומסין**. מחוברין יחד ונראין כגיד אחד: **ועד כמה**. ארכו של צומת: **ארכובה בטרי**. ארבע אכזבעות: **צליטי**. קודם שצילעו בתוך הבשר: **אשוני**. קשין: **ריכוי**. לאחר שנכנסין לבשר נעשין רכין:

דו"ג

ערקומא שקורין בלשון כנען טיג ושעל הרכובה עצמה עצם קטן שעל הרכובה הגידים שעליו הן צומת הגידים.

עין משפט ונר מצוה

סו א מיי פ"ח מהל' שחיטה הל"א סנא עשין סב טושי"ע יו"ד סי' נה סעיף א:
סב ב מיי שם הל"ו וע' בשהגות וביכ"מ סנא שם טושי"ע יו"ד סי' ט ס"א:
סב ג מיי שם הל' יא סנא שם טושי"ע יו"ד סי' נה סעיף א:
ד [מיי] שם הלכה טו:
ע ה ו מיי שם הל"ג סנא שם טושי"ע יו"ד סי' ט סעי' ב:
עא ז מיי שם טושי"ע שם סעיף ד:
ח [טושי"ע שם סעיף ג]:
עב ט י מיי שם טושי"ע שם סעי' ה:

✠✠✠

רבינו גרשום

נשבר העצם אם רוב בשר קיים מן הארכובה ולמעלה: ברכובה הנמכר' עם הראש. מקום שותחין רגל של בהמה זו היא ארכובה: עולא א"ר אושעיא כנגדו בגמל ניכר כלומר לא רכובה הנמכרת עם הראש אלא אותה רכובה שהיא בסוף הקולית בתחתלת ענקיון ויכיר בגמל בסוף זנבו שזנבו קצר ואינה יכולה לכסותו: אלא לדידך מאי וכן שניטל צומת הגידים והא למעלה מן הארכובה הנמכרת עם הראש באותו מקום הוא צומת הגידים: והא נחתכו קתני והיאן יכולת לארקומיה מנתחין מן הארכובה ולמעלה רכובה בלא צומת הגידים והא נחתכו קתני דמשמע דנחתכו הכל רכובה וצומת הגידים. מ"ט לא אמרי ליה למטה למטה מצומת הגידים כשרה. למעלה למעלה מצומת הגידים כשרה. וכן שניטל צומת הגידים למעלה מרכובה קתני הכא נמי כשאני א' לא למטה למטה מצומת הגידים למעלה למעלה מצומת הגידים והא יקשה לי מן הארכובה ולמעלה קתני ולא קתני מצומת הגידים רק למעלה במתניתין קתני כלומר א) למטה מן הארכובה בעינן לארקומי מנתחין בקרוב לרכובה בין שלמטה ובין שלמטה דהוה בצומת הגידים ולא בעינן לארקומי מנתחין למעלה מן הארכובה ולמטה מן הארכובה ולמטה מן הארכובה לפיכך לא מוקמינן למעלה מן הארכובה ולמטה מן הארכובה כרובה מן הארכובה כרובה מן הארכובה כשרה אע"ג דלמעלה מצומת הגידים ולבסוף קתני וכן שניטל צומת הגידים טרפה שהיא למטה: דאגרמא ולבר גידים של מעלה מן השופי דאגרמא ולגו בגידים שבין בשר לעצם דעילוי

^[א] נראה דז"ל כלומר למטה מן הארכובה ולמעלה מן הארכובה בעינן לארקומי מתני' וכו'.